

Augusztinovics Mária

1930–2014

Sajnos nem tudok részt venni a búcsúztatón. Igazából nem is „sajnos”, mert ezzel is elodázhatom a gyász munka megkezdését. Ugyanis, bevallom, nem sikerül gyászolnom, akár-hogy próbálom. Nem tudom realitásként elfogadni Guszti nemlétét. Ennek a levélnek a megírását is 21 napja halogatom, néha belekezdtem, de mindannyiszor hallani véltem Guszti hangját, ahogy leint: „Jól van, hagyd, majd inkább megbeszéljük!”

Nézegetem a számítógépem Guszti nevű könyvtárát: *guszt_i_janos_cikk.doc*, *guszt_i_janos_0.csv*, *guszt_i_janos_napok.dta*, és így tovább, 190 fájl, meg még amennyit nem találtam meg. Közülük a legfontosabbak Pátyon keletkeztek, midőn Guszti szobafogságba vetett, többször is, mert a közös munka nem haladt a kívánt ütemben. Életem egy kevésbé boldog szakaszának legboldogabb napjai voltak ezek a vele és Gáborral töltött pátyi raboskodások, melyek napközben szorgos munkával, esténként nem kevésbé szorgos whiskyzéssel teltek. Mindig okosabb és jobb emberként jöttem el, mint ahogy odamentem, arról már nem a háziak tehetek, hogy a hatás Pátytól távolodva gyorsan halványult.

Először is, mindenfelét tanultam egy számomra új világról: a hosszú távról, a generációk cserélődéséről, a naptári idő, az életkor és a születési kohorszok bonyodalmas összefüggéseiről. Az átfedő kohorszok elméleteiről és az APC modellekről, a *nyenyi-* és *munyi-* lapokról, a *Nyufigról*, a *Nyugdmegről* és más nyugdíjügyi tudnivalókról.

De ennél fontosabb dolgokról is: hogyan juthat el a kutatás a hipotézisállítástól az operacionalizálás és az empirikus igazolás lépésein keresztül az eredmények gyakorlati alkalmazására tett javaslatokig. Amin együtt dolgoztunk, kis része volt Guszti egy nagyobb, többéves vállalkozásának, aminek alap gondolata az volt, hogy a nyugdíjrendszer egyensúlyát elsősorban nem a demográfiai változás, hanem az alacsony foglalkoztatás veszélyezteti. A témában írt első cikke egyszerű elméleti megfontolások alapján megmutatta a probléma körvonalait és néhány aggregált adat segítségével érzékeltette a várható nagyságrendeket. A második tanulmánya hosszú időre visszanyúló foglalkoztatási és béradatok segítségével durva becslést adott a nyugdíjjogosultságot várhatóan nem szerző népességre, illetve a különböző társadalmi csoportok várható nyugdíjára. Harmadik cikke egy különlegesen nagy méretű adatbázis segítségével, minden kétséget eloszlatva bizonyította, hogy a nyugdíjkorhatárt elérőket és

a jövő nemzedékeit súlyosan érintő problémáról van szó. Ez a tudás aztán fontos szerepet játszott a 2006–2008-ban működött nyugdíjkeresztal javaslatának, alternatív forgatókönyveinek megfogalmazásakor. Hogy azután ezek helyett egy $n + 1$ -edik változat valósult meg, arról sem ő, sem más hozzáértők nem tehettek.

Mindehhez a vibráló okosságon kívül kellett egyfajta finom érzék, ami megtalálja az egyensúlyt a municíózus elemzés és a világos üzenethez elengedhetetlen egyszerűsítések között. Ezért volt nagyszerű előadó is. (Először, jó huszonöt éve, Londonban hallottam előadni. Hallhattam a jelen lévő nagy nevek – túlzás nélkül mondható – elragadtatott gratulációit is.) Ettől volt jó tanár, számos „csillogó szemű” tanítvány felfedezője és istápolója. Ezért lehetett munkásságának vezérfonala a „racionalitás és méltányosság”, ahogy a 70. születésnapját köszöntő kötet telibe találó címe mondta. Az arányérzék tehetette, hogy – bár volt markáns véleménye a jó nyugdíjrendszerről – mégis bizonyos értelemben felette állt a nyugdíjszakmai vitáknak, vitathatatlanságként az egyenlők között, általános elismeréstől övezve, még a szakmai ellenlábасai részéről is. Ez lehetett a titka annak is, hogy nem keveredett politikai vitákba (és nem vált politikai támadások céltáblájává) sem, nem azért, mintha nem lett volna – ráadásul az újabb kori főáramoktól eltérő – véleménye, hanem mert ezt is érvelve, tanakodva és humorral képviselte.

Végül is, ide fut ki minden: a harmóniára. A gondolkodás, a személyiség, a párkapcsolat, az otthon és a mindennapi élet harmóniájára, amit csak látni is jó volt. Ezt nem akarja elengedni a szerencsés ember, aki ismerhette Augusztinovics Máriát.

2014. december 12.

Köllő János